

Nordisk Numismatisk Unions möte i Oslo 2017

Åv Jan-Olof Björk

Den sista helgen i maj samlades representanter för de nationella numismatiska föreningarna och de statliga museerna samt några andra offentliga samlingar av betydelse i Oslo för att diskutera Nordisk Numismatisk Unions angelägenheter.

1
.
I
d
e
n
s
å
k
a
llade Professorsboligen genomfördes 2017 års Unionsmöte och föreläsningar i d.m.

Nordisk Numismatisk Union (NNU) är en sammanslutning av de nordiska ländernas nationella samlarföreningar och de statliga samlingarna. På senare år har även ett par andra offentliga samlingar av betydelse tillkommit. Efter en hel del diskussioner instiftades Unionen i Göteborg i mars 1936 på initiativ av bland annat den kände svenske amatörnumismatikern Erik Person, senare med efternamnet Gamby (1908–1996). Han har i SNF:s smärre skrifter nr 3, *Bland numismatiker - minnen från 1920- och 1930- och 1940-talen*, redogjort för hur tillkomsten gick till.

Unionen sammanträder vart tredje år och enligt stadgarna får varje förening under unionsmötet representeras av som mest två delegater, vilka har rösträtt, jämte observatörer. När det gäller de statliga museerna representeras de av en delegat var. Mötet utser ordförandeland för de nästkommande åren. Vid det förra unionsmötet i Helsingfors 2014 utsågs Norge till ordförandeland. Norsk Numismatisk Forening (NNF) har därför beklätt Unionens ordförandepost de tre senaste åren genom Carl Henric Størmer.

Förutom det formella unionsmötet brukar en rad begivenheter anordnas för Unionens delegater och observatörer så väl som övriga intresserade. Traditionen påbjuder att festligheterna pågår under en helg, vanligtvis under maj. Den norska föreningen hade på ett förtjänstfullt sätt satt samman programmet. Här har Unionen att framföra ett stort tack till organisationskommittén, som förutom ordföranden bestått av Olav E. Klingenberg, Sverre Dyrhaug, Gunnar Thesen och Håkon Roland.

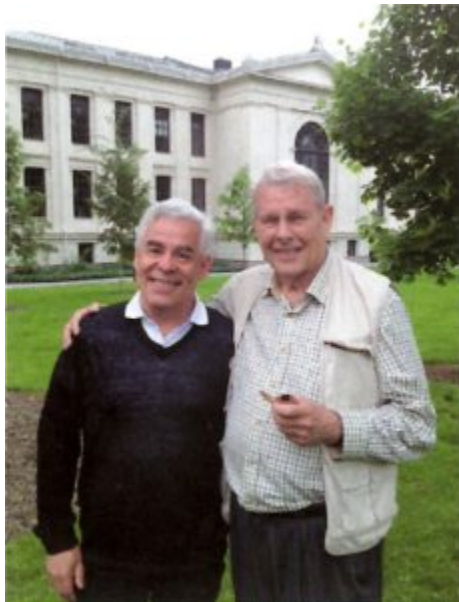
Den skriftliga inbjudan anlände tidigt i våras och Svenska Numismatiska Föreningens styrelse erbjöd intresserade ledamöter att delta. Under vår- och försommartid är det emellertid en hel del som konkurrerar med numismatiken, varför föreningen denna gång bara skickade två delegater; Jan-Olof Björk och Roger Lind — SNF:s ordförande respektive vice ordförande.

SNF må ha haft få närvarande under mötet men antalet röster var desto fler. Då Skånes Numismatiska Förening (SkNF) inte hade möjlighet att skicka någon delegat hade vännerna i söder bett oss företräda dem under mötet genom fullmakt. Således representerade SNF:s två delegater fyra röster! Dessbättre togs beslutet i gott samförstånd och någon rösträkning behövde därför inte genomföras.

Ankomstdagen, som var fredagen den 26 maj, ägnades åt en kvällsprolog på Universitetets myntkabinett i Oslo (UiO) med anledning av dess 200-årsjubileum.

Lördag 27 maj

Med start lördag förmiddag genomfördes det formella unionsmötet under skicklig ledning av avgående unionsordföranden Carl Henric Størmer. Enligt agendan ägde mötet rum i «Professorboligen i Universitetshaven (rett överfor Historisk Museum)». Den lilla solitären till professorsbostad är ombyggd till en modern konferensanläggning och ligger vackert inbäddad i universitetsparkens grönska. *Foto 1.*

2. Eirikur Lindal från Myntsafnarafélag íslands och Carl I lenric Størmer representerande Norsk Numismatisk Forening. Tillträdande respektive avgående ordförande i Nordisk Numismatisk Union.

4-5. Frida Ernsten från mvntkabinettet vid Nationalmuseet i Helsingfors och Arne Riise, Norsk Numismatisk Forenings styrelse tillika storsamlare.

Efter sedvanligt mingel startade så förhandlingarna strax efter klockan tio. Förmiddagens session skulle avhandla sedvanliga frågor av administrativ karaktär men också unionsordförandens berättelse om de sedan förra unionsmötet förflutna årens förvaltning. Ordföranden berättade bland annat att Nordisk Numismatisk Årsskrift (NNÅ) efter långt uppehåll utkommit med en ny volym. I sammanhanget bör det påpekas att ansvaret för NNÅ:s utgivning sedan många år ligger på de nationella museerna och inte hos Unionen. Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad (NNUM) har dock utkommit som vanligt med fyra nummer per år. Editionen administreras på ett förtjänstfullt sätt av Dansk Numismatisk Forening (DNF) med lokalredaktioner hos de nationella museerna. Carl Henric Størmer påminde i sitt tal om att Unionen var påtänkt redan år 1928 i samband med att den sjätte internationella historikerkongressen avhölls i Oslo. Det var dåvarande ordföranden i SNF, dr. Axel Wahlstedt (1867—1943), som lade fram ett förslag om ett närmare samarbete mellan de numismatiska föreningarna i Norden i form av en gemensam numismatisk tidskrift. Det dröjde dock till Unionen instiftats år 1936 innan de nordiska länderna fick ett gemensamt forum i maj samma år.

Notisförfattaren ber att få citera ett par stycken ur talet som behandlade några för samlarna ytterst viktiga spörsmål och som naturligtvis är prioriterade frågor för Unionen:

«I senere år kan det desverre se ut som det har utviklet seg en økende avstand mellom samlare og numismatiske forskermiljøer såvel i Norden som i andre land. Nyere kulturminnelovgivning som følge av UNESCOkonvensjonen av 1970 om ulovlig import, eksport og handel med kulturgjenstander har ført til lokal, nasjonal lovgivning og regelverk som bl.a. kan kriminalisere import, eksport og besittelse av samlere objekter dersom akseptabel proveniens ikke kan dokumenteres. I Tyskland har man nylig vedtatt en lov som faktisk innfører omvendt bevisbyrde – og det med tilbakevirkende kraft!

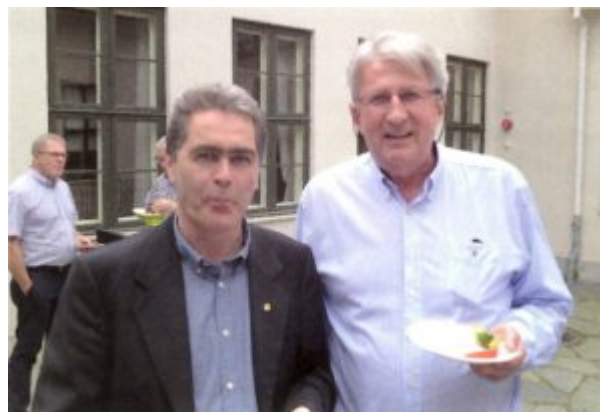
Lite längre fram i talet nämndes att: *«Samleres innsats i produksjon av monografier og oversikter i Skandinavia samt av viktige amatørarbeider bl.a. om antikk mynt, er betydelige, og det er grunn til å uttrykke bekymring for at slike arbeider skal bli vanskeliggjort om alle mynter skal forsvinne i museumskjellere i påvente av at noen skal få tid og midler til å bearbeide og publisere materiale fra samlingene for et intressert publikum.»*

I detta sammanhang framförde ordföranden beröm till Den Kongl. Mont- og Medaillesamling i Köpenhamn för deras öppenhet och samarbetsvilja gentemot samlare och amatörforskare! Något som han hoppades skulle rendera till bättring hos de övriga nordiska museerna. Och slutligen

påtalade Carl Henric Størmer att: «Numismatikk som forsknings- og samlerefelt er helt avhengig av et god tog tillitsfullt samarbeid mellom forskere og samlere uten at manforsøker å mistenkeliggøre hverandre.»

6. Jens Christian Moesgaard, Den kgl. Mont og Medaillesamling i Köpenhamn, nyvald huvudredaktör till unionsbladet NN UM tillsammans med Preben Nielsen, mångårig ordförande i Dansk Numismatisk Forening.

7. Jon Anders Risvaag från Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim i glatt samspråk med Gunnar Thesen, mynhandlaren och vice ordförande i Norsk Numismatisk Forening.

Efter dessa mycket tänkvärda ord redovisades av räkenskaper, dels för NNU:s fond samt för medlemsbladet. Därefter vidtog rapporter från unionsmedlemmarna. Under denna punkt är det kutym att de olika föreningarna och museerna under några få minuter summariskt berättar om de senaste årens verksamhet.

Från SNF:s sida nämndes bland annat föreningens medlemsantal, goda ekonomi och den egna tidskriften Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT) som utkommer med åtta nummer per år under redaktion av Monica Golabiewski Lannby, som också är vår kanslist. Vidare lyftes föreningens bokproduktion fram liksom föreningens helägda auktionsbolag, MISAB, som förutom utgivning av högklassiga auktionskataloger med bestående värde också utgör en marknadsplats för föreningens medlemmar några gånger per år samt dessutom genererar betydande belopp till föreningens verksamhet. De senaste åren har MISAB:s verksamhet breddats till att omfatta även rena internetauktioner. Föreningens interna auktioner med material från Sven Svenssons samlingar sker vid årsmöten och vid den årliga julfesten på kansliet. Föreningskvällarna med bland annat föredrag icke att förglömma.

Kungl. Myntkabinettets redogörelse som presenterades av chefen Eva Ramberg fick anstå till efter lunch, då framförandet bedömdes kräva uppemot en timme i anspråk. Hon berörde viktiga frågor som flytten av det egna museet från Slottsbacken till en lokal i det mångdubbelt större Statens Historiska Museum (SHM) på Östermalm i Stockholm. Öppning är planerad till år 2020. Vidare togs upp att det saknas föremål i samlingarna till ett uppskattat värde av 25 Mkr och att åtal är väckt mot två personer, en tidigare chef på museet och en handlare i staden, rörande grov stöld respektive grovt häleri. Den intresserade kan ta del av förundersökningsprotokollet som finns att beställa i digital form hos Stockholms tingsrätt. Till sist nämndes tvisten med SNF avseende äganderätten till vissa föremål ur Sven Svenssons samlingar.

Unionsmötet beslöt att skapa en ny hemsida att ersätta den som för några år sedan släcktes ned. En arbetsgrupp valdes att ha hand om rekryteringen av ansvarig och upphandlingen av webbredaktör. Arbetsgruppen består av Birger Bentsen (DNF), Jan-Olof Björk (SNF), Carl Henric Størmer (NNF).

Enligt de antagna arbetsreglerna skall hemsidan informera om öppna numismatiska seminarier och symposier, publicera referat från möten inom NNU, förteckna Unionens medaljer, jetonger med mera, sammanställa artiklar publicerade i NNUM och NNÅ, anmäla ny litteratur etc.

Naturligtvis är tanken också att lägga ut andra nyheter som är relevanta för samlaren ur ett internationellt perspektiv. Det kan till exempel röra problematiken kring falska mynt, skatteregler, krav på provenienser vid köp/försäljning, regler för användning av metalldetektorer — vilka varierar stort i de nordiska länderna.

Det beslöts som brukligt att de enskilda föreningarna ska bidra till NNU:s fond i förhållande till antalet medlemmar. De tre stora föreningarna — Numismatiska Föreningen i Finland (NNF), SNF och DNF, erlägger således 2 000 DKR vardera per år. När det gäller bidrag till unionsbladet (NNUM) står SNF för 10 000 DKR årligen. Bladets redaktör hade i skrivelse bett att få frånträda sitt uppdrag och det beslöts därför att utse Jens Christian Moesgaard, Den Kongl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn, till ny redaktör. En favorit i repris skulle man kunna säga, eftersom han innehade posten till och med 2014.

Från DNF hade det inkommit ett par förslag till ändringar av Unionens stadgar. Ett yrkande syftade till att ge enskilda medlemsländer rätt att utestänga andra länders medlemmar vid egna arrangemang. Förslaget av- slogs då det ansågs strida mot en av Unionens grundtankar, nämligen att de enskilda föreningsmedlemmarna skall kunna delta vid andra länders arrangemang.

Det formella unionsmötet avslutades med att Island utsågs till ordförandeland de nästkommande tre åren. Ny unionsordförande blev därför Eirfkur Lindal från Myntsafnara- félag Islands. Foto 2. Väl mött i Reykjavik år 2020!

från Den kgl. Mønt og Medaillesamling i Köpenhamn,

Gitte Ingvardson Myntkabinettet vid Lunds Universitets historiska museum och Hendrik Mäkeler representerande Uppsala Universitets numismatiska kabinettt passade på att diskutera numismatiska spörsmål med Elina Screen, Cambridoe, som inom projektet Medieval European Coinage publicerat de anglo-saxiska mynten funna i Norge.

Lördagskvällen avslutades som sig bör med en utsökt middag på Hotel Continental, helt nära paradgatan Karl Johans gate, eller i dagligt tal Karl Johan. Detta namn stammar naturligtvis från den svenske kungen Karl XIV Johan. Gatan fick sitt namn år 1852 efter att ha hetat Slotsvejen. På menyn stod rökt fjällorre, oxfilé med baby squash och citronsorbet spetsad vodka. Därtill passande drycker och trevligt internationellt umgänge.

Medalj

3
a
-
b
.
E
t
t
e
x
e
m
p
lar av Inedaljen över
Ole hristian Bjornstad
(1862 —1942) låg vid
varje kuvert till
nionsmiddagen.
Diameter 39 mm.

Vad mer kan man begära av numismatiken? Jo, möjligen en stor silvermedalj som minne av helgens festligheter. Det var nämligen precis vad Norsk Numismatisk Forening bilagt middagskuverten. På medaljens åtsida återfinns Ole Christian Bjørnstad (1862—1942). Bjørnstad var väginspektör till professionen men också storsamlare av numismatica samt ivrig tillskyndare av en norsk numismatisk förening. Instiftandet skedde 1927 (vilket innebär 90-årsjubileum i år!) och Bjørnstad verkade, med ett kortare uppehåll, som vice ordförande till 1940. Frånsidan tillägnas Unionsmötet i Oslo 26-28 maj 2017. Foto 3a-b. Gravörssignaturen H. RUI återfinns på bilden nära halsavskärningen. Signaturen bör stå för Halfdan Hui (1905—1978) som liksom fadern Hellik Rui (1871—1939) också var gravör, med samma signatur, vid Kongsberg. Medaljen är präglad i silver (999) vid Kongsberg och mäter 39 mm i diameter samt väger 20,0 gram.

Söndag 28 maj

Söndagen den 28 maj ägnades helt åt föreläsningar i Professorsboligen. Arrangörsföreningen hade verkligen lyckats med konststycket att skapa ett helt igenom intressant seminarium. Eller vad sägs om förmiddagspasset presentation av projektet «*Medeltidsmynt i kyrkfynd*»? Projektledaren professor Svein H. Gullbekk inledde med en översiktlig information innan de enskilda forskarna kom till tals. Christoph Kilger från Uppsala universitet berörde i sitt anförande om «*Myntfynd och ritualer i Bunge kyrka — kyrkfynden på Gotland som källor till senmedeltidens religiositet*». Därefter tog Jon Anders Risvaag från Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim (NTNU), till orda om «*Myntfunn i Høre Stavkirke, Valdres. Spor av kirkelige påbud og konflikt*». Ett mycket intressant föredrag om hur medeltida vägar kan lokaliseras med hjälp av myntfynden.

Tyvärr var notisförfattaren tvungen att påbörja hemresans 60 mil i bil strax efter lunchuppehållet och kunde därför inte närvara under eftermiddagens begivenheter. Några mingelbilder i samband med mackorna, med påkostat pålägg, hanns dock med. *Foto 4–8*.

«*Rival eller allierad? Förhållandet mellan museer, samlare och handlare.*» Det var temat för eftermiddagens sittning. Efter inledning av Olav E. Klingenberg som förutom styrelseledamot i NNF är redaktör för Norsk Numismatisk Tidskrift tog Myntkabinettets Håkon Roland vid med föredraget «*Kulturkriminalitet, lovverk, praksis og status*». Helle W. Horsnæs, Nationalmuseet Köpenhamn pratade kring «*Danmark, Danefæ, praksis og utfordringer*». Sist i raden av föreläsare kom ingen mindre än NNF:s vice ordförande tillika mynthandlarnestorn Gunnar från Oslo Myntgalleri. Han talade om «*Erfaringer og synpunkter fra samlere og handlere*». Unionsmötets sista programpunkt var en paneldebatt kring detta brännande ämne — *Rival eller allierad?*

Sammanfattningsvis var resan väl värd besväret, nya viktiga kontakter knöts och det fanns många tillfällen till att diskutera och enskilt informera om SNF:s syn på de omtvistade föremålen i Sven Svenssons samling. SNF:s grundläggande uppfattning är att flertalet av dessa bör säljas och influerna medel tillföras Stiftelsen i stället för att hamna i myntkabinettets valv. Självklart att i enlighet med bestämmelserna i permutationsbeslutet från 1963 skänka gåvor till myntkabinettet. Dock inte i den omfattning som önskats. Myntkabinettets urval innehåller till exempel rena dubletter, till och med stampidentiska exemplar jämfört med befintliga i myntkabinettets samlingar! Min bedömning är att vi fått mer förståelse för vår sak hos såväl våra föreningskollegor som hos utländska institutioner. I tider av krympande statliga kulturbudgetar är det naturligtvis extra viktigt att de numismatiska stiftelserna, däribland Sven Svenssons stiftelse för numismatik, tillåts att växa så att de kan bidra ekonomiskt till framtida numismatiska projekt — något som långsiktigt gagnar alla parter inom numismatiken!

FOTO: FÖRFATTAREN.

Artikkel fra Svensk Numismatisk Tidsskrift Nr 8 - 2017. Se vedlegg for originaltekst.

[NNU_OSLO_2017_1](#)

[NNU_OSLO_2017_2](#)

[NNU_OSLO_2017_3](#)

[NNU_OSLO_2017_4](#)

[NNU_OSLO_2017_5](#)